

ZPRÁVY KMO a KVK

Vydává Krajské museum

Krajskou výzkumnou komisí v Olomouci — Objednávky řiďte na Krajské museum v Olomouci, náměstí Republiky 6, telefon 2731 Čís. 5

Říjen 1951

Jasná perspektiva

Každý mohl v poslední době sledovat zvýšený zájem veřejnosti o musea a jejich poslání, jak je to patrné z diskuse v Tvorbě, v ČOM, v Lidových novinách i ostatním denním tisku. Příčinou této zvýšené pozornosti o otázky musejnictví je nesporně výstava „30 let KSČ“, na které se jasně ukazuje, že musejnictví neposkytuje jenom poučený pohled na minulost, nýbrž že z tohoto správně zaměřeného pohledu vyrůstá radostná perspektiva šťastných časů a bezpečný ukazatel na cestě k nim.

Majíce tento příklad na paměti, podívali jsme se na práci, uprostřed které stojíme při budování KM v Olomouci. Čeká nás tu především práce přehodnocovací, abychom z bohatého materiálu našich sbírek vhodným výběrem a utříděním získali správný pohled na naši minulost a z ní poučení pro přítomnost i budoucnost. Veškerá naše musea vyrůstala v době buržoasní, buržoasnímu chápání historie a politiky proto také sloužila. Je tedy jasné, že tu musí nastat změna, a to celková, z gruntu provedená a postavení celé musejní práce na základ dialektického a historického materialismu. Jen tak se stane naše práce potřebná dnešku, jen tak se budou moci musejní pracovníci zapojit do budovatelského úsilí našeho lidu na cestě k socialismu.

V tomto smyslu chápala svou práci i konference zástupců IV. i II. referátů KNV a krajských museí z Čech, Moravy a Slovenska ve dnech 7. a 8. září t. r. i sjezd musejníků Olomouckého kraje dne 26. září t. r. Oběma těmito významným podnikům, které vyvolalo naše KMO, budeme věnovat příští číslo našich Zpráv. Dnes chceme říci jen tolik, že máme jasno ve směru a cíli naší práce, že jsme si ujasnili i metody své práce a že KNV v Olomouci tuto naši práci plně podporuje.

A že se Hanáci rozkývali a první přinesli svou iniciativou konkrétní zásady pro připravovaný musejní zákon, to je nám jen posilou, že kolektiv pracovníků Krajského musea v Olomouci, spolu s externími spolupracovníky, hlavně z PU, má dobrý start do úspěšné práce. Jak si tuto práci představujeme, to se dovědí čtenáři z příštích našich Zpráv.

KZ

• Na pracovní konferenci krajských museí, na níž byli přítomni J. M. rektorka PU dr. J. Otáhalová-Popelová a profesori historie dr. Krandžalov a dr. Hosák, byla navázána úzká spolupráce mezi historickým ústavem PU, ústavem pro historickou vlastivědu PU a mezi odborem věd společenských KMO tím, že prof. dr. Krandžalov a dr. Polišenský převzali patronát nad oddělením dějin dělnického hnutí, dr. Hosák nad oddělením historické vlastivědy a dr. Kutnar nad zemědělským a průmyslovým oddělením KMO. Tím neobyčejně získal odbor věd společenských při KMO a navázaná spolupráce zajišťuje hodnotu pracovních výsledků.

• Sjezd museí Olomouckého kraje, pořádaný KMO dne 26. září, byl první pracovní konferencí musejníků Olomouckého kraje, na níž se musejní pracovníci vzájemně poznali, vyslechli referáty vedoucích činitelů KNV, PU a KMO a obdrželi nejnnutnější instrukce pro svoji práci. Podrobný referát přineseme v 6. čísle Zpráv KMO a KVK.

• *Výstava „Práce v musejních dílnách“*, zapůjčená Slezským museem v Opavě, byla instalována v KMO kolektivem J. Lakosila a V. Buriana. Původní opavské expozice konzervace obrazů, petrifikace dřeva, konzervace starých vazeb, prehistorických nádob, středověkého železa a užitkové fotografie byla rozmnožena o ukázky konzervace numismatiky a zbraní a ukázky prací v preparátorských dílnách přírodovědeckého odboru (preparace živočichů, rostlin a nerostů), které navrhl kolektiv přírodověd. odboru dr. V. Teyrovský, J. Fabbri a dr. V. Strnad. Výstava byla zahájena hlavním iniciátorem doc. Fr. Petrem 7. září a potrvá do konce října.

• 1. října bude otevřena v KMO výstava „Se sovětskou armádou na stráži míru“. Výstavní materiál dodají Krajské vojenské velitelství v Olomouci, Vojenský historický ústav v Praze a vojenské oddělení KMO. Pořadateli výstavy jsou KVV a KMO.

Odbor věd přírodních

• **Zveme všechny přátele KMO, kteří mají zájem na budování zoologické zahrady v Olomouci, aby se přihlásili ke spolupráci na tomto úseku.**

• *Geografické oddělení KMO* (dr. J. Luner) dokončilo v rámci akce budování našeho Donbasu soubornou klimatografickou práci o kraji Ostravském a přikročilo ke sbírání materiálu o celkovém klimatografickém pohledu na kraj Olomoucký.

• *Mineralogické odd. KMO* bylo obohaceno novými sběry krystalů křišťálu a záhněd z okolí Velké Kraše. KMO zakoupí pro regionální mineralogické sbírky minerály hlavně z oblasti Olomouckého kraje. Napište nám a nabídněte řádně lokalisované sběry!

• *Geologicko-paleontologické odd. KMO* (dr. V. Strnad) získalo sběrnými akcemi referentovými a z akcí externích spolupracovníků (M. Kroutil, J. Kuděla, J. Feigel, K. Stecker, F. Dadej) rozsáhlý paleontologický materiál z Čelechovic n. H., z terciéru a z oblasti kulmských břidlic a drob. Mezi tímto materiálem jsou i některé unikáty, cenné také tím, že těžba na jejich nalezišti byla již zastavena a nebude obnovena. Paleontologické sbírky KMO budou do budoucna orientovány především na *devon* a na *kulm*, neboť tyto útvary jsou v Olomouckém kraji zastoupeny nejbohatěji. Pro sbírky geologické získal referent vlastními sběrnými akcemi řadu hranců z glaciálního severního úbočí Jeseníků a Rychlebských hor.

• *Geologické odd. KMO* (dr. V. Strnad) provedlo průzkum dosud neznámého horního díla v Rychlebských horách, na něž bylo upozorněno svým lidovým spolupracovníkem. Výsledky šetření budou předány plánovacímu ref. KNV.

• Referent pro geologii a mineralogii publikoval zprávu o bludných balvanech ve Skřečoni u Bohumína (Přír. sborník Ostravského kraje XII, č. 1).

• **Přírodovědný odbor KMO** obdržel již první zásilky dokladového materiálu, získaného při letošních průzkumech, organizovaných KVK. Nejvíce materiálu obdrželo dosud odd. geologicko-paleontologické a mineralogické (od kolektivu dr. T. Kruť), zoologické a entomologické. Tento řádně lokalizovaný materiál nahradí sběry bez lokalit, v KMO dosud uložené. Všem našim spolupracovníkům děkujeme a přejeme mnoho zdaru jejich průzkumné práci.

Průzkumná skupina prof. dr. K. Zapletala, zpracovávala geologicky a petrograficky v terénu Vys. Jeseníku některé detailní otázky ručního bohatství Olomouckého kraje. Dokladový materiál bude po zpracování předán KMO.

Průzkumná skupina dr. St. Vosyky, která mapovala geologicky v okolí Bílé Vody u Javorníka, zakončila svou práci v terénu, při níž zamapovala přibližně 12 km² a 5 km². Získané vzorky zašle vedoucí skupiny po jejich zpracování KMO.

Předběžná zpráva o průzkumu Severomoravského Krasu v srpnu 1951. V jeskyních Mladečských provedl RNC Přemysl Ryšavý se svou skupinou mapování jeskynních chodeb dosud nemapovaných, a to chodby počínající v propáště mezi body 78 a 79 plánu ing. Čelechovského, jež je neprůleznými štěrbičkami spojena s prostorou u bodu 76 zmíněného plánu, a jeskynních prostor, objevených v únoru 1950 z Jezerní jeskyně. V těchto prostorách byla zjišťována východiska pro objevy dalších jeskynních prostor dosud neobjevených, jejichž existenci lze zde předpokládat hlavně z důvodů tektonických. V jeskyni Podkově byl zrevidován stávající (dosud nepublikovaný) plán ze dne 5. 1. 1950 a doplňovací měření. Byla prozkoumána boční chodba vedoucí směrem k jihu, při čemž se podařilo objevit další 3 m jeskynní chodby, již je viděti do dalších prostor. Byl proveden nivelační pořad od koty ing. Čelechovského ve východním vchodu Podkovy k výtokům Podskalského potoka a nivelační pořad od hladiny hlavního výtoku podél odtokového koryta až k jeho ústí do ramene Moravy za účelem zjištění, jak dalece by bylo možno snížit hladinu výtoku prohloubením odtokového koryta, jakož i nivelační pořad od vchodu Mladečských jeskyň k vchodu do propáště, dnes zakrytému deskami a k jeskyňce „U Kniesova nálezu“. Zevrubně byly prohlédnuty také prohlubně v lese u Měnika a jižně koty 343, jež se podobají závrtům.

V oblasti Javoříčských jeskyň byl proveden nivelační pořad kontrolní a doplňující k ponorům potoka Šprámku pod Zkamenělým zámekem a poblíž myslivny u Javoříčka při úpatí Paní hory. Skupina provedla rovněž zaměření ludmírovských Průchodnic a speleologický průzkum údolní stráně (pravé) od rozcestí silnic Milkov—Hvozd—Vojtěchov asi 700 m daleko po boční žlíbek u samoty „Skalka“. Při tom byly nalezeny dvě jeskyně dosud v literatuře řádně neuvedené a od jedné z nich pořízen náčrt.

- *Skupina Klubu lidových výzkumníků v Jesenickém krase* pokračuje v průzkumných pracích v jeskyních Na Pomezí. KMO ve spolupráci s družstvem Severomoravský kras v Olomouci dalo dokumentárně ofotografovat ty části jeskyň Na Pomezí, které budou v nejbližší době zpřístupněny veřejnosti. Fotografii bude použito k účelům publikačním a pro krasovou výstavu KMO, která bude instalována v budově KMO na nám. Republiky 6. Výstava bude základem krasového oddělení KMO, které zahrne ve svých sbírkách dokumentární materiál z jeskyň a materiál fotografický. Do rámce tohoto oddělení budou zahrnuty i rozsáhlé sbírky pliocenní osteologie, dosud přiřazované ke sbírkám prehistorickým.

- „*Novinková služba zoologického odd. KMO* (dr. V. Teyrovský) nabývá postupně přitažlivosti, zvláště mezi školní mládeží, již — jakož i učitelstvu — je především určena (viz 4. číslo těchto Zpráv). V obou uplynulých týdnech měsíce září zhlédli v ní návštěvníci Krajského musea nové exponáty vážek, přehlednou ukázkovou sbírku našich vodních ploštic, sestavenou podle moderních zásad s ohledem na vzdělávací poslání musea, v živých či z přírody čerstvě donesených ukázkách byly předvedeny některé hálky, živí kůrovci a ukázky kůrovčích požerků, tachiniovaná housenka a j., vše s výkladem referenta KMO pro zoologii. Ježto někteří návštěvníci projevíli zájem o způsoby sběru, usmrcování a konzervování zvířat, budou s nimi podle potřeby seznamováni u příležitosti „Novinkové služby KMO“ (středa a čtvrtek vždy od 13 do 16 hod.).

- *Kolektiv pracovníků zoologického odd. KMO* (J. Fabbri) odborně opravil a zachránil entomologické sbírky a část sbírek ssavčích a ptačích v museu v Usově. Tím byla zahájena akce pomoci okresním a j. museím v Olomouckém kraji, kterou KMO rozvine plně v zimních měsících t. r.

Odbor věd společenských

- *Zemědělské oddělení KMO* (V. Burian) získalo jako základ sbírek řadu modelů starých hospodářských strojů a preparátů z kabinetů vyšších rolnických škol v Přerově a Olomouci-Kl. Hradisku, jejichž ředitelství projevila tak pro budování zemědělského oddělení KMO mimořádné pochopení. Prostřednictvím ředitelství lesního závodu ČSSL v Tovačově obdrželo zemědělské oddělení z po-

lesi Velký Týnec—Grygov ukázky brouka a požeru kůrovce, které po kolektivním zpracování se zoologickým oddělením vystavilo na informativní vývěsce.

- *Z oddělení pro prehistorii.* V Olomouci na náměstí Rudé Armády u domu čp. 43 byla při výkopu šachty pro telefonní vedení zachycena raně středověká kulturní vrstva, obsahující množství nádobových střepů, železný inventář (hřebý, šídla, přezky, nůž), kusy opracovaných dřev, hrací kostky, odřezky kůže a zlaté zdobené plíšky. Kulturní vrstva je v hl. 200 cm, je mocná 22 cm, na podloží sterilní černé hlíny. Je kryta těmito horizonty: 8 cm zelenavý jíl, drobný štěrk, kosti, 35 cm černá hlína, hrubší štěrk, dřevo, 10 cm černá hlína, 20 cm hrubý ostrohranný štěrk (droba), 20 cm černá udusaná hlína, 85 cm černá hlína s kaménky (navážka), 5 cm dlažba. Díky porozumění zaměstnaných dělníků, bylo umožněno naleziště prozkoumat knihovníku KMO Zdeňku Flejberkovi. Situaci sondy a profil výkopu zaměřil Václav Burian. Naleziště navštívil dr. Jos. Kvíčala, asistentka prehist. ústavu MU Jar. Páleníková a dr. Váňa.

Při bagrování písku v Blatci bylo zachyceno několik prehistorických objektů, z nichž byl zachráněn a dodán KMO tento materiál: 1 celá a 2 rozrušené nádoby slezské, 1 dobře zachovaná část halštatské nádoby, 1 hradištní hrnec a 1 hrnec bez průvodního inventáře blíže neurčitelný.

- *Kolektiv oddělení historické vlastivědy, zemědělství a průmyslu* zpracovává kartograficky tvrze, hrady a zámky v Olomouckém kraji. V rámci získávání materiálu k agrárním dějinám kraje provádí průzkum vynikajících chovů koně v první polovině 19. stol. a chovu bezrohého skotu koncem 19. a začátkem 20. stol. v Olomouckém kraji.

- Dotazníková akce „Výzkum lidového domu“, která probíhá od srpna, umožnila navázat spolupráci zemědělského (V. Burian) a vlastivědného (J. Lakosil) oddělení KMO s desítkami kronikářů MNV, kterým budou pravidelně zasílány Zprávy KMO a KVK. Řadě kronikářů, kteří zakládají obecní kroniky, byly podány písemné informace o dějinách jejich obcí.

- **Oddělení historické vlastivědy (J. Lakosil) a odd. průmyslové (V. Burian) po dohodě s Okresní odborovou radou na schůzi závodních kronikářů dne 10. září fungují jako poradna závodních kronikářů. Vzájemný kontakt bude udržován oběžníkem »Kronikář«, vydávaným OOR a »Zprávami KMO«, zasílanými všem závodním kronikářům.**

- Pro redakci „Dějin nábytkového umění“ v Brně pořídili J. Lakosil a V. Burian soupis a popis malovaného nábytku ve sbírkách KMO.

- 9. září provedl V. Burian průzkum hrobky pod barokním kostelem v Rousínově.

- *Z podnětu St. památkového úřadu v Praze* zaměřil V. Burian půdorysy zřícenin a formáty cihel bývalého biskupského hradu Melic u Pustiměře a johanitského opevnění Orlova u Orlovic na Vyškovsku.

Z knihovny KMO

- *Obracejme se na veřejnost* a především na učitele a mládež, která zachraňuje starý papír pro sběr. Vždy, než odevzdáte knihu do sběru, odhadněte jak je asi stará, zda by se neměla zachránit pro museum! Staré tisky, psané švabachem, jsou vám vodítkem. Nehleďte na to, zda je to kniha česká, německá nebo v jiném jazyce. Dále si všimněte veškerých dokladů, psaných na pergamenu, dřevu nebo na jiném materiálu a starých rukopisů, i když jsou z velké části zničeny (zmačkány, roztrhány, zbarveny olejem a pod.)! Všechny tyto nálezy dejte stranou a uveďte o nich Krajské museum. I zbytky rukopisů mají mnohdy velkou cenu.